

Ámos Imre kiállítás

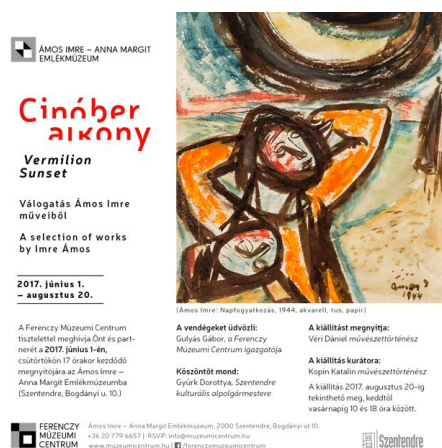
(Spira Veronika: Miniesszék VIII., 2017.)

Cinóber alkony

2017. június 1. – augusztus 20.

Ámos Imre – Anna Margit Emlékmúzeum

Nyitva tartás: A Múzeum felújítás miatt átmenetileg zárva tart.

Nincs tévedés, az **Ámos Imre – Anna Margit Emlékmúzeum** honlapján pontosan ez olvasható: **Nyitva tartás:** A Múzeum felújítás miatt átmenetileg zárva tart.

Alig tíz éve esett át egy nagyobb felújításon a múzeum, amely egy barokk-eklektikus, emeletes polgárházban nyílt 1984-ben. Jelenleg nyoma sincs semmiféle munkálatoknak. A földszinti termek üresek, lelakottak. Az emeleten nyílt meg a tárlat Ámos ritkán látható, 1939-44 között készült grafikaiból és festményeiből. A kiállított harminc műből öt festmény, a többi tustechnikával készült grafika. Ámos látomások, víziók nyelvén jeleníti meg azt a véres tébolyt, amely az egész kontinenst letaglózta.

A munkaszolgálat, amelyet elpusztításáig négyszer is végigszenvedett, „*mozgó veszthely*” volt (Sallai Elemér 1979.). Sárba tiport emberi méltóság, megalázás, kínzások, éhezés, a parancsnokok, a keret szadista ösztöneinek elszabadulása, gyilkosságok, tömeggyilkosságok

színhelye. Ámos 1942-43-ban 14 hónapig Ukrajnában, hadműveleti területen szolgált. A megszállás brutalitása, a pusztítás, az aknamezők, az éhezés, a fagy, a bajtársak halála. Hónapokig súlyos beteg is volt, tüdőgyulladástól és flekktífusztól szenvedett. Hazatéréskor a határon egy csendőr minden fakéregre, eldobott papírra rótt rajzát, akvarelljét elkobozta és megsemmisítette. Csupán néhány, apró papírdarabokra rótt feljegyzését, versét tudta elrejteni.

Negyedik munkaszolgálatát már nem élte túl.

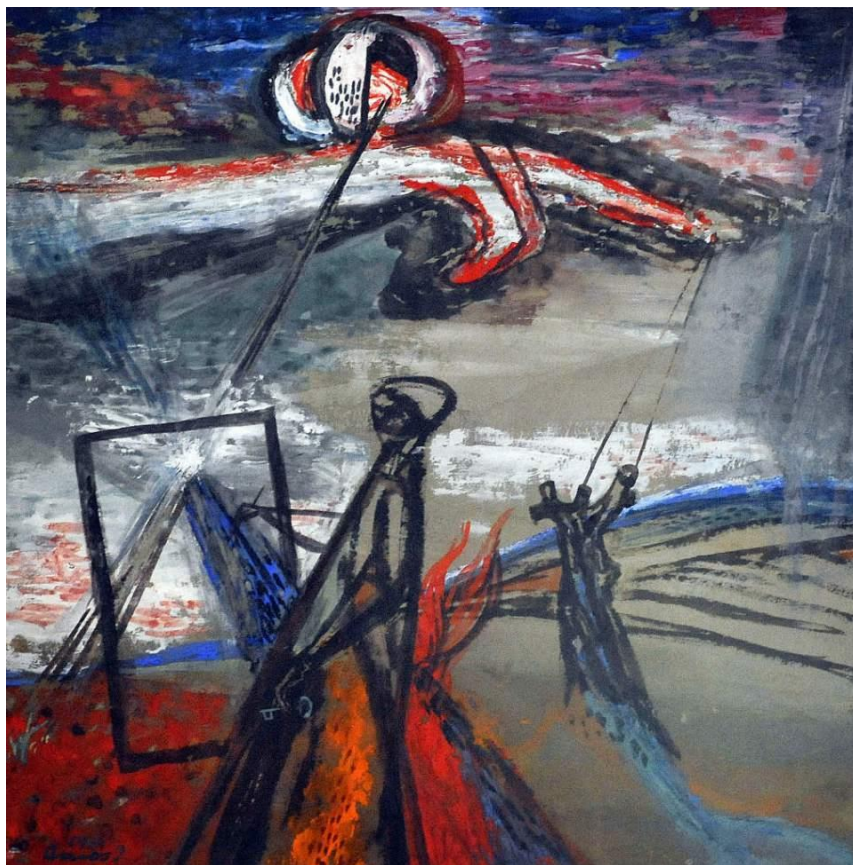
A kiállított képek apokaliptikus látomások. Szereplői égő, üszkös fahasábok, csonka fák, vérvörös egek, hulló madarak, síró angyalok. Nem a bibliai apokalipszis ez. Itt az ember maga teszi a világot apokaliptikussá, a végítélethez hasonlóvá, „*hisz az ember az állatok alja*”*, tetteitől rémül cinóber színűvé a horizont, és sírnak kétségbeesetten az angyalok.

Képein a létezés az ember elvadulásáról, a pusztítás elszabadulásáról, a megsemmisülésről, a világvége megtapasztalásáról szól, arról, *Mikor harapni kezd a bárány/ s a bűgó gerle véres húson él...*** Az ember (aki még ember maradt) árva az emberforma pogányok hadseregében.*

A *Naplemente* című képen szinte véres könnyet hullat a nap a földre letekintve:

Naplemente 1940.

Látomás 1944

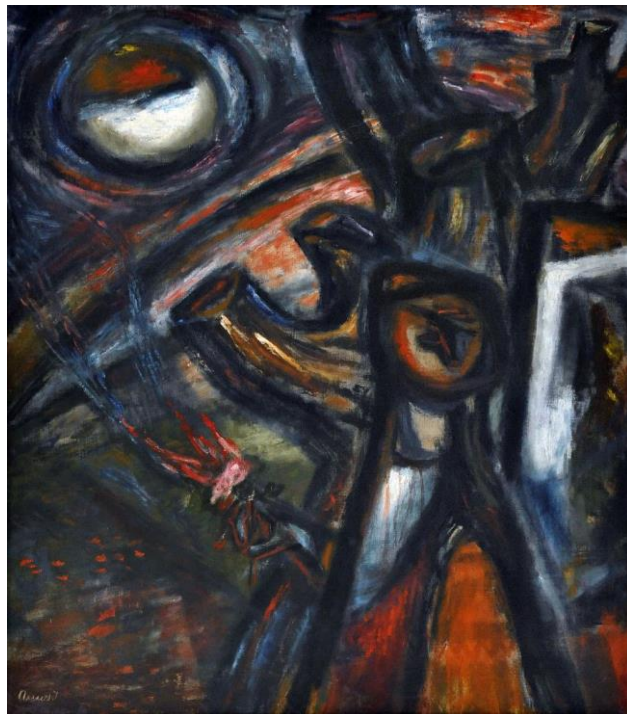
Iszonyat (1944.)

Sötét idők IX. (1944.)

Napfogyatkozás 1944.

Sötét idők X. 1944.

Emlékezés 1941

Az angyalok korábban játékos, meseszerű, álomszerű alakjai voltak Ámos képeinek, akik részesei voltak a pár életének, hasszid hagyományokban gyökerező motívum- és képzeletvilágának:

Álom a Luxembourg-kertben 1937.

Csodálatos halászat 1937.

Sárga angyal 1939.

1939 után azonban az angyalok is megváltoznak. Az *Apokalipszis* sorozatban a végítélet résztvevői.

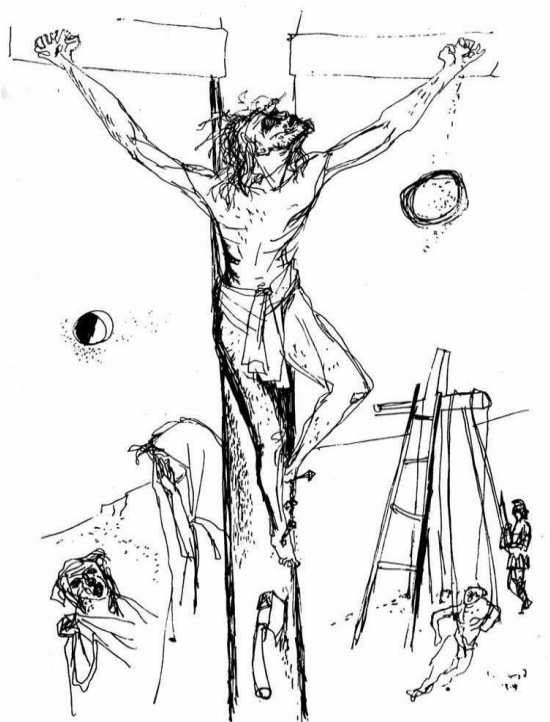
1941-ben Ámos rajzain még kísérője az angyal, őrzőangyal a fenyegető világban, ahol megcsonkítottak a fák, a horizonton pedig már drámaian ütközik a kék és a vörös. A művész körül azonban még zöld a fű, még kitárt szárnyú angyal vigyáz rá:

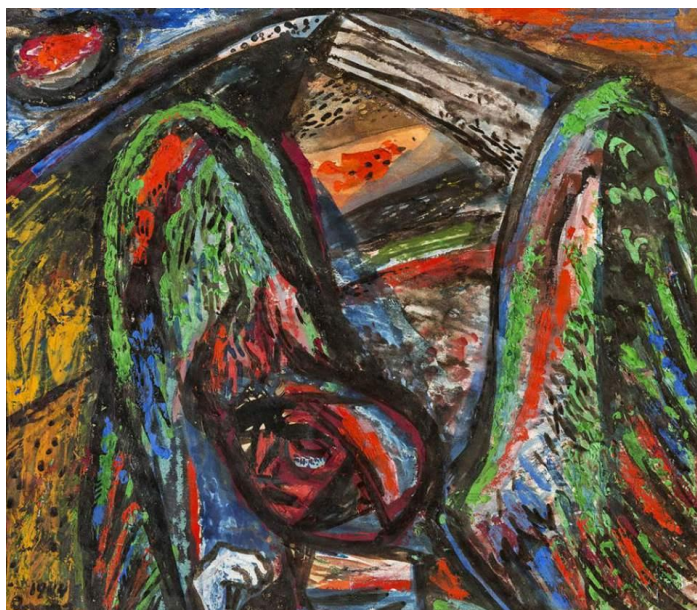
Művész angyallal 1941.

A *Szolnoki vázlatfüzet* rajzaiban már nincs meg a hit az angyalok védelmében. Radnótihoz hasonlóan éli át az ember magára maradottságát a brutális világban (*tudom, nem véd meg engem /sem emlék, sem varázslat, - baljós a menny felettem; / ha megpillantsz, barátom, fordulj el és legyints. / Hol azelőtt az angyal állt a karddal, - / talán most senki sincs.*) ***

A szolnoki rajzok közül a *Krisztus a kereszten* talán a legsokkolóbb. A keresztre feszített ember borzalmas kínokat él át. Szenvedésében nincs semmi emelkedett. Egy kegyetlenül megkínzott ember elviselhetetlen fájdalomtól eltorzult arca és teste sokkolja a nézőt. A megváltás ígérete nem érvényes többé. Ez a náciizmus brutalitásának banalitása.

Az 1944-es *Angyal* már maga is kétségbeesett, szorongó, elbújni igyekvő, sírva összekuporodó alak, mint amilyenek az emberek. Ő sem bíz a szenvedésen túli megváltásban:

Angyal 1944.

A kiállítás záró képe a *Síró angyal*. Szembogár nélküli, gyermekesen báb fejű, mégis öregesen kortalannak tűnő, csapzott hajú szenvedő lény. Egyik szeméből véres könny patakzik, a másiktól hófehér. Sovány, mint a táborokban elcsigázott rabok. Maga elé tartott, élettelen, kékre, fehérre fagyott keze semmitől sem óvja meg:

Ámos tragikusan rövid élete, csonkán maradt pályája ellenére is gazdag, nagy hatású életművet hagyott hátra. Már az 1940 előtti munkái is a legnagyobbakkal állítják egy sorba. Az utolsó évek látomásos sorozatai (*Sötét idők*, *Iszonyat*, *Menekülők*, *Apokalipszis*), és a *Szolnoki vázlatkönyv* rajzai pedig még a korábbiakat is felülmúlják.

Harminc alkotás az utolsó évekből ebben a viszonylag szűk térben, az emlékmúzeum emeleti helységeiben, szorosan egymás mellé állítva szíven ütő, retinába égő élmény.

Mégsem feledteti azt a veszteségérzést, amely Szentendre szabad szellemiségének tudatos szétverését, áthangolását jelenti. A Vajda Lajos ház zárva, alagsorából eltűnt az Európai Iskola kiállítása, az Ámos-Anna Margit múzeum méltatlan állapotban, A Ferenczy-család múzeuma szétverve, talán el is költöztetik a városból. Helyette megkapod a művésztelep eklektikusan másodlagos művészetének kultuszát. Az utcákon pedig a bővli, az igénytelenség és a zsúfoltság.

*Radnóti Miklós *Nyolcadik ecloga*

** *Csütörtök*

****Sem emlék, sem varázslat,*